

וְלֹא תֵצֵא בְּכַבּוּל - כמין כיפה של צמר לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, **וְלֹא תֵצֵא בְּעִיר שֶׁל זֶהָב** - עטרת זהב שצורת ירושלים חקוקה בה⁵⁸, **וְלֹא בְּקַטְלָא** - שרשרת שעל צווארה, **וְלֹא בְּנֻזְמִים** - נזמי האף, **וְלֹא בְּטַבְעַת** שעל אצבעה ואפילו **שְׂאִין עָלֶיהָ חוֹתָם** ועשויה לנוי, קל וחומר אם יש עליה חותם, **וְלֹא בְּמַחֲט** אפילו **שְׂאִינָה נְקוּבָה**⁵⁹ - בכל אלו, אסורה לצאת בהן מדברי סופרים, שמא תסירם להראותם לחברותיה ותעבירם ארבע אמות ברשות הרבים. **וְאִם יֵצֵאָה** האשה בכל אחד מאלו שנימנו לעיל - **אֵינָה חֵיבַת הַטָּאֵת** שכולם תכשיטים הן, ורק משום גזירה אסרום:

משנה ב

לֹא יֵצֵא הָאִישׁ בְּשַׁבַּת כִּשְׁהוּא נְעוּל בְּסַנְדָּל

אלא גזירה שמא תעבירם האשה ד' אמות ברשות הרבים: עיר של זהב. עטרת זהב עשויה כמין עיר צורת ירושלים: **וְלֹא בְּקַטְלָא**. תכשיט שנתון בצואר בדוחק והאשה חונקת עצמה בו כדי שתראה בעלת בשר, ובערבי מכנ"א: **וְלֹא בְּנֻזְמִים**. נזמי האף, אבל נזמי האזן יוצאין בהם: חותם. צורה לחתום בה אגרות או כל דבר סתר, ואע"ג דתכשיט הוא לה אסור, דלמא שלפא ומחויא, אבל יש עליה חותם דלאו תכשיט הוא לה אמרינן לקמן דחייבת חטאת, ואע"פ שמוציאתו באצבעה דרך מלבוש, לפי שפעמים שהבעל מסיר אותו מאצבעו ונותן אותו לאשתו להצניעו והיא נותנתו באצבעה והולכת בו, ונמצא שדרך הוצאתו בכך. וכן טבעת שאין עליה חותם דלא הוי תכשיט לאיש, חייב חטאת אע"פ שמוציאו באצבעו דרך מלבוש, שפעמים שהאשה נותנתו לו שיוליכנו לאומן והוא מוציאו באצבעו: **וְאִם יֵצֵאָה**. האשה בכל הנך דאסרינן עד הכא במתניתין אינה חייבת חטאת, דכולהו תכשיטין ניהו ורבנן הוא דגזור בהו דלמא שלפא ומחויא: **ב בְּסַנְדָּל הַמְסוּמָר**. של עץ הוא ותוחבים בו מסמרות לחוקו, ואסרוהו בשבת וביום טוב משום מעשה שהיה,

ביאורים והרחבות

58. גרסינן בגמרא (נט, א): תנו רבנן: לא תצא אשה בעיר של זהב, ואם יצתה חייבת חטאת - דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא תצא, ואם יצתה פטורה. רבי אליעזר אומר: יוצאה אשה בעיר של זהב לכתחלה. במאי קמיפלגי? רבי מאיר סבר משוי הוא. ורבנן סברי תכשיט הוא - דילמא שלפא ומחויא ליה ואתיא לאתויי ארבע אמות ברה"ר (שמא תוציא את התכשיט ממקומו ותראה לחברתה ותבוא בכך לטלטלו ברשות הרבים). ורבי אליעזר סבר, מאן דרכה למיפק בעיר של זהב - אשה חשובה, ואשה חשובה לא משלפא ומחויא.

59. בגמרא (ס, א) שואלין: מחט כזו למאי חזיא? תרגמא רב אדא נרשאה קמיה דרב יוסף: הואיל ואשה חולקת בה שערה. בשבת למאי חזיא (הרי אסור לסרוק את השערות)? אמר רבא: טס של זהב יש לה על ראשה (האחד, והשני הוא עוקץ), בחול חולקת בה שערה (בעוקץ), בשבת (תוחבת העוקץ בשבכה, והטס שבראשה השני) מניחתה כנגד פדחתה (- מצחה, כשאר תכשיטין).

הַמְסוּמָר - שיש לו מסמרים בסוליותיו⁶⁰, **וְלֹא בִיחִיד** - בסנדל יחיד, אף על פי שאינו מסומר **בְּזֶמַן שָׁאִין בְּרַגְלוֹ** היחפה **מִכָּה** שלא יחשדוהו שהוא נושא את הסנדל השני תחת בגדו, או שמא ילעגו לו ויחלוץ את הסנדל ויטלטלנו בידו. אך אם יש מכה ברגלו, הרואים יודעים מדוע לא נועל בה סנדל, **וְלֹא יצא בְּתַפְלִין** שמא יחלצם ויעבירם ארבע אמות ברשות הרבים⁶¹, **וְלֹא בְקַמִּיעַ** - כתב לחש או עיקרי עשבים שתולים בצוואר לרפואה ולסגולה **בְּזֶמַן שָׁאִינוּ מִן אָדָם הַמּוֹמְחָה** - שיוצר הקמיע לא ריפא שלושה אנשים, משום שהנושאו לא סומך עליו כל כך, וחוששים שמא יורידנו ויטלטלנו בידו, **וְלֹא יצא בְּשֵׁרִיוֹן** - בגדי מתכת של אנשי צבא, **וְלֹא בְקַסְדָּא** - כובע ברזל **וְלֹא בְּמוֹגְפִים** - נעלי מלחמה, שהואיל ולובשים אותם בשעת מלחמה, אסרו ללבשם בשבת. **וְאִם יֵצֵא** בשבת בשוגג כשהוא לבוש באחד מאלו - **אֵינוֹ חַיֵּב חֲטָאת** כיון שאיסורם רק מדברי חכמים:

ר' עובדיה מברטנורא

שפעם אחת היו נחבאים במערה מפני הגזירה ושמעו קול מעל גבי המערה כסבורין שעליהן הן באים דחקו זה את זה והרגו זה את זה במסמרים שבסנדליהן, ומפני שמעשה זה בשבת היה אסרוהו בשבת, וביום טוב שהוא יום של כנופיא כמו שבת: **וְלֹא בִיחִיד**. וְלֹא בְסַנְדַל יחיד: **בְּזֶמַן שָׁאִין בְּרַגְלוֹ מִכָּה**. אית דאמרי טעמא שמא יחשדוהו שהסנדל השני טמון לו תחת כנפיו ומוציאו בשבת, ואית דאמרי דילמא מחייכי עליה ושלויף ליה לזה שברגלו ומייתי ליה בידיה, ומיהו בזמן שיש ברגלו מכה שרי לצאת בסנדל יחיד ברגל שאין בו מכה, מפני שמכתו מוכחת עליו: **וְלֹא בְקַמִּיעַ**. שתולין לרפואה: **שָׁאִינוּ מִן הַמּוֹמְחָה**. מאדם מומחה שריפא ג' בני אדם, אבל קמיע

הנלקח מאדם מומחה שריפא ג' בני"א בשאר קמיעות, אע"ג דלאו אתמחי קמיעא שרי, דתכשיט הוא לחולה כאחד ממלבושיו: **וְקַסְדָּא**. כובע של ברזל: **מוֹגִיפִין**. כמין בתי שוקים של ברזל שלובשים במלחמה, ולפי שאין לובשין אותן אלא בשעת מלחמה אסור ללבשן בשבת:

ביאורים והרחבות

60. גרסינן בגמרא (ס, א): סנדל המסומר מאי טעמא (אסרוהו)? אמר שמואל: "שלופי הגזרה היו" (בני אדם הנשמטים מן הגזרה היו. רש"י), והיו נחבאין במערה, ואמרו: הנכנס יכנס והיוצא אל יצא. נהפך סנדלו של אחד מהן, כסבורין הם אחד מהן יצא וראוהו אויבים ועכשיו באין עליהן. דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו בהם אויבים. רבי אילעאי בן אלעזר אומר: במערה היו יושבין ושמעו קול מעל גבי המערה, כסבורין היו שבאו עליהם אויבים, דחקו זה בזה והרגו זה את זה, יותר ממה שהרגו בהן אויבים. רמי בר יחזקאל אמר: בבית הכנסת היו יושבין ושמעו קול מאחורי בית הכנסת, כסבורין היו שבאו עליהם אויבים, דחקו זה בזה והרגו זה את זה, יותר ממה שהרגו בהן אויבים. באותה שעה אמרו: אל יצא אדם בסנדל המסומר. אי הכי בחול נמי ליתסר? מעשה כי הוה בשבת הוה. ועוד למדין שם שגם ביום טוב אסרוהו, משום שיום טוב דומה לשבת בכך ששניהם ימי ביטול מלאכה ומתקבצים בהם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות.

עוד למדין בשם שמואל, שמה שאסרו סנדל המסומר הוא כשהמסמרים ניתנו בו כדי לחזק, אבל אם ניתנו בו המסמרים לנוי - מותר.

61. גרסינן בגמרא (סא, א): אמר רב ספרא: לא תימא אליבא דמאן דאמר שבת לאו זמן תפילין

ר' עובדיה מברטנורא

ג במחט נקובה. שתופרים בה, דלאו תכשיט הוא, וחיבת חטאת אע"פ שמוציאה אותה במלבושיה ולא בידה, שאומן שהוציא דרך אומנתו חייב חטאת: בכוליאור. כלי שהאשה מעגלת בראשה כמין טבעת שמסבב הראש, והוא משאוי לפי שאין רוב הנשים יוצאות בו: בכובלת. קשר של כסף או של זהב שקשור בתוכו בושם להעביר ריח רע שבאשה: של פלייטון. מור, שקורין מוסק"ו: וחכמים פוטרין. דסברי תכשיטין ניהו ולכתחלה לא רשאה דלמא שלפא ומחויא. והלכה כחכמים: ד [לא יצא. אם לא לצורך מלחמה]: תריס. מגן עשוי כתבנית משולש:

משנה ג

לא תצא⁶² אשה בשבת במחט הנקובה העשויה לתפירה ואינה תכשיט, **ולא בטפעת שיש עליה חותם** לחתום בו איגרות, ואינה תכשיט⁶³, **ולא בכליאר** - כמין עטרה סביב הראש, והואיל ואין רוב הנשים יוצאות בו, נחשב כמשא, **ולא בכובלת** - קשר שיש בתוכו בושם, **ולא בצלוחית של פליטון** - בושם משמן אפרסמון, שגם אלו נחשבות כמשא, הואיל ואין נושאות אותן אלא נשים שריחן רע. **ואם יצתה** באחד מהדברים הללו, הרי היא **חייבת חטאת**, שאינם תכשיטים אלא משאוי, **דברי רבי מאיר. וחכמים פוטרין** אותה מחטאת אם יצאה **בכובלת ובצלוחית של פליטון** שלדעתם שני אלו נחשבים כתכשיטים, ורק לכתחילה אסור לצאת בהם שמא תראה לחברותיה⁶⁴:

משנה ד

לא יצא האיש בשבת לרשות הרבים לא בספי - חרב, ולא בקשת, ולא בתריס - מגן, **ולא באלה, ולא ברומה. ואם יצא** באחד מהדברים הללו - **חייב חטאת** שכן כלים אלו נחשבים משא, ולא מלבוש או תכשיט.

ביאורים והרחבות

הוא (ולכן לא יצא בתפילין בשבת), אלא אפילו למאן דאמר שבת זמן תפילין הוא - לא יצא, דילמא אתי לאיתויי ברשות הרבים. ואיכא דמתני לה אסיפא: ואם יצא אינו חייב חטאת, אמר רב ספרא: לא תימא אליבא דמאן דאמר שבת זמן תפילין הוא, אלא אפילו למאן דאמר שבת לאו זמן תפילין הוא אינו חייב חטאת, מאי טעמא (דפטור)? דרך מלבוש עבידא (ואין בכך איסור טלטול).

62. בשתי המשניות הקודמות נמנו מלבושים ותכשיטים שמותר לצאת בהם מהתורה, אלא שחכמים גזרו עליהם. במשנה כאן נמנו דברים שאסור לצאת בהם מן התורה, כיוון שאינם נחשבים מלבוש או תכשיט.

63. גרסינן בגמרא (סב, א): אמר עולא וחילופיהן באיש. פירש"י: אטבעת קאי, דטבעת שיש עליה חותם - אם יצא פטור, ואם אין עליה חותם ויצא - חייב חטאת.

64. גרסינן בגמרא (שם): תנו רבנן: לא תצא בכובלת, ואם יצתה - חייבת חטאת, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא תצא, ואם יצתה - פטורה. רבי אליעזר אומר: יוצאה אשה בכובלת לכתחילה. במאי קמפילגי? רבי מאיר סבר, משאוי הוא (לכן חייבת חטאת). ורבנן סברי, תכשיט הוא, ודילמא שלפא ומחויא ואתיא לאיתוייה, ורבי אליעזר סבר, מאן דרכה למירמיה (ללבוש כובלת)? אשה שריחה רע, אשה שריחה רע לא שלפא ומחויא ולא אתיא לאיתוייה ארבע אמות ברשות הרבים.